

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 14.

V Ljubljani 15. julija 1873.

Tečaj XIII.

Šola in dom.

II.

Ni ga vprašanja tako imenitnega za prihodnje čase, od šolskega vprašanja, vendar večina ljudstva tega noče razumeti. Tem več pa so starši in drugi, katerim je tukaj perva skerb govoriti, da to zanemarjajo; toliko bolj si pa politične stranke prizadevajo, da razširjajo svoj upliv nad šolo in odgojo.

Pred vsem pa je tukaj potreba opominjati starše, da imajo do šole dolžnosti in pravice. Starši naj se živo zavedajo, da ni večje in svetejše pravice in dolžnosti od tiste, katero imajo do šole, in da sami svoje otroke v nevarnost spravljajo, ako ne tirjajo svojih pravic do šole.

Bog je izročil otroke staršem; njemu bodo odgovor, oster odgovor od njih dajali. Njih dolžnost je tedaj, otroke tako odgojevati, da bodo časno in večno srečni.

To pa vendar starši lahko spoznajo, da sami vsega tega ne morejo storiti. Za versko odgojo otrok je Bog odločil cerkev. Ako jo ubogajo, veliko lažje spolnujejo svoje dolžnosti. Tudi, kar se tiče izomike za časno srečo otrok, morajo vendar starši spoznati, da vsega tega ne morejo otrok naučiti, česar jim je potreba, da si tukaj lažje svoj kruh služijo. Zato je pa šola, da staršem pomaga.

Ali pa starši potem nimajo dolžnosti do otrok? Ali bo odsihmal, ko otrok stopi v šolo, skerb za njega le učitelj ali učiteljica? Otrok je lastnina staršev, njih bode, naj gre, kamorkoli hoče.

Starši pa imajo tudi pravico in dolžnost, tirjati od šole kerščansko izrejo. To dolžnost spolnovati pa je staršem včasih zelo težavno, in

neprevidno ravnanje jih lahko zaplete v mnoge zopernosti, a dolžnost je vendar le.

Poglavitno vodilo kerščanske izreje pa je in ostane: Odgoja v družinah in odgoja v šoli, je le ena, oboje se mora strinjati. Premalo ceni šolo tisti, kateri misli, da ni dandanes potrebna in važna podpora domači odgoji, preveč pa, kdor misli, da bo šola nadomestila ali nepotrebno storila domačo odgojo; šola ne more več storiti, nego da podpira in pospešuje domačo izrejo, nikdar je pa ne more nadomestovati.

Iz tega pa sledi marsikaj: Pred vsem je jasno, da je odgoja v družini prva po času, pa tudi veliko imenitnejša od šolske izreje. Iz tega ozira pa narašča staršem dolžnost, da šoli pot pripravljajo in gladijo. Ne storili bi prav, ko bi se zanašali le na šolo, pa svoje dolžnosti zanemarjali. Tudi tačas, kedar hodijo otroci v šolo, morajo starši vse storiti, kar le morejo, ker marsikaj šola ne more storiti. Ako starši otrok ne naučé pobožnosti in molitve, ali jih bo učenik tega naučil?! Malokedaj! „Moja mati me tega niso učili“, bo rekel otrok, „tega ne potrebujem“.

Pa tudi šolske nauke nikar ne navalite vse učitelju na rame. Velik razloček je med domačo in šolsko odgojo. Vzemimo dva otroka; eden teh dveh je že domá slišal svetopisemske zgodbe, drugi še le v šoli. Kateri teh dveh jih boče bolje zapomnil?

(Dalje prih.)

Odlomki iz zemljeznanstva.

Že poprej smo govorili, da so v teh dobah morske živali živele tam, kjer je sedaj suha zemlja, da je tedaj te kraje morje zalivalo. Sedanja razdelitev zemlje in vode po poveršji zemlje je še celó mlada. O tem času, ko so živeli prvi ribo-kušarji (sauriji) še ni bilo ne duha ne sluha od podobe suhe zemlje, kakoršna je sedaj. Mogočnih kamnatih skladov na videz postavljenih za večnost, v Evropi, Aziji in Ameriki, po Alpah, Himalaju in Kordelierih tačas še ni bilo. Velika, dasiravno sploh razširjena zmota je, da so naj veličastnejše in naj višje gore tudi naj starše. Zemljeznanstvo za gotovo pripoveduje, da so te gore še mlade — v primeru govorjeno — in so nastale še le v poslednjih dobah zemskega razvoja. V jurasovi dobi še ni bilo naših Alp, tedaj tudi ni bilo srednjeevropskih rek n. pr.: Rene, Labe, Donave i. dr.; a sedanje Angleško je pa bilo delta velikanske reke. Kje da je izvirala, od kod je tekla, kdo to vé? Le nekateri nasadi, nanosi sladkih voda nam to pričajo.

Za tem je nastopila kredna tvorba, iz nje pride bela kreda, katero rabimo pri pisanji; vendar ni misliti, da bi bila kreda poglavitni in edini del te tvorbe. Bela kreda obstoji skoraj iz samih mikroskopno majhenih hišic žival, kojih sorodniki sedaj pod imenom foraminifere prebivajo v morji.